

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА**

71 – 87 / 12
Београд

дел.бр. 16000

датум 28.03.2012.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

**МОНИТОРИНГ УСТАНОВА
У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ
ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ**

**МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА**

Извештај о посети ПС БОЉЕВАЦ

Београд, мај 2012. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, са службеним лицима која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређење услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по Јавном позиву³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијатива за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUKOM), Међународна мрежа помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

План посета НПМ за 2012. годину је сачињен у складу са договором Заштитника грађана, Покрајинског Омбудсмана и изабраних удружења која су задужена да системски прате положај лица лишена слободе у посебним областима. Пошавши од намере да НПМ у наредне четири године посети све установе у којима се налазе лица лишена слободе, предвиђено је да се током 2012. године обави око 80 посета, од чега 50 полицијских станица, 10 затвора, 5 психијатријских болница, 6 установа социјалне заштите стационарног типа, прихватилиште за странце и 10 домова за старе особе и геронтолошких центара. Редовне посете установама ће бити најављене, а по потреби ће се обавити без претходне најаве.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ ће одржавати стални дијалог са посећеном установом као и органом у чијем је саставу, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ "Сл. лист СЦГ - Међународни уговори", бр. 16/2005 и 2/2006 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/2011

² 12. децембра 2011. године

³ објављеном 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	Полицијска станица Бољевац / у саставу Полицијске управе Зајечар
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и "Сл. гласник РС - Међународни уговори", бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем грађана Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2012. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	14. маја 2012. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена писаним путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	вођа тима: Предраг Андрић, виши саветник Заштитника грађана чланови тима: Јелана Самарџић, Млађи саветник Заштитника грађана Имола Шереш, представник Београдског центра за људска права

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са Мирославом Новковићем, командиром Полицијске испоставе Полицијске станице Бољевац, Полицијске управе Зајечар, којом приликом је указано је на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи, принципе поступања и план посете Полицијској управи. Командир Полицијске станице је представио Полицијску станицу у општим цртама, и указао на основне проблеме са којима се Полицијска станица суочава у раду.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК УСТАНОВЕ

Тим НПМ је посету наставио обиласком зграде Полицијске станице Бољевац. Извршен је увид и фотографисање просторија за полицијско задржавање и извршен обилазак просторије за испитивање осумњичених.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАТЕЧЕНИМ ЛИЦИМА

Тим НПМ није обавио појединачне интервјуе са лицима лишеним слободу у Полицијској станици Бољевац, јер у моменту посете није затечено ни једно лице коме је одрежено полицијско задржавање. Обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима који су чланове тима НПМ информисали начину рада, као и проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА IV: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид и копирање документације у предметима лица према којима је одређено задржавање.

ФАЗА V: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета Полицијској станици Бољевац окончана је завршним разговором тима НПМ са руководством Полицијске станице.

Вођа тима НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободу, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Прибављена су и додатна објашњења о појединим релевантним околностима. Изражена је спремност руководства Полицијске станице да се спроведу мере које буду предложене у извештају о посети.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у Полицијској станици Бољевац остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ и преглед свих просторија и инсталација, фотографисање, пружили све тражене информације, омогућили несметан приступ, увид и фотографисање тражене документације, без обзира на степен њене тајности.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОЛИЦИЈСКОЈ СТАНИЦИ

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА	БОЉЕВАЦ <i>у саставу Полицијске управе Зајечар</i>
Адреса ПС	Ул. Краља Александра бр. 2
Тел. ПС	030 / 463 – 733, 463 - 487
Командир полицијске испоставе ПС	Мирослав Новковић, место командира полицијске станице је упражњено
Испоставе и одсеци у ПС (који примењују полицијска овлашћења)	Одсек криминалистичке полиције Полицијска испостава
Просторије за полицијско задржавање у ПС	Постоји једна просторија за полицијско задржавање по Закону о безбедности саобраћаја на путевима и по Закону о полицији – јавни ред и мир. Лица којима је задржавање одређено по Законнику о кривичном поступку смештају се у притворској јединици ОЗ Зајечар

Број лица којима је одређено задржавање у ПС у 2011. г.	Због кривичног дела	/
	Због прекршаја	10
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2011. г.		/
Исхрана лица у време задржавања		
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2011. г.		/
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПС у 2011.г.	Физичка снага	/
	Службена палица	/
	Средства за везивање	/
	Ватрено оружје	/
Притужбе на поступање полицијских службеника ПС у 2011.г.	Број притужби	5
	Број основаних притужби	/
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПС у 2011.г.	Број поступака	21
	Изречених мера за тешке повреде	8
	Изречених мера за лаке повреде	7
	Поступци у току - неокончани	1

ПОСТУПАЊЕ У ОСТВАРИВАЊУ ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА

Затечени полицијски службеници су навели следеће:

Лице које је лишено слободе се одмах обавештава о својим правима, и то најпре усмено, а затим путем обрасца, ког лице лишено слободе својеручно потписује, како би се отклонила недоумица да ли је заиста поучено о својим правима. Ако лице лишено слободе не зна српски језик, или ако је реч о особи оштећеног слуха, ангажују се овлашћени тумачи по списку. Пре свега лице се поучи: да није дужно ништа да изјави и да све што изјави може бити употребљено као доказ, да има право на браниоца по свом избору, да несметано контактира са браниоцем и да бранилац присуствује његовом саслушању, да се о лишењу слободе без одлагања обавесте лица по његовом избору и да има право да га прегледа лекар.

Личне претресе лица лишених слободе увек обавља службено лице истог пола као и лице које се претреса. У случају одузимања ствари по (ЗКП) сачињава се потврда о привремено одузетим предметима, коју потписује лице коме је извршено одузимање и примерак потврде му се одмах уручује. Кад је у питање задржавање по (ЗОБС и ЗЈРМ) записник се не сачињава.

Обавештавање блиских лица по захтеву лица лишених слободе се обавља одмах по лишењу слободе, о обавештавању се увек сачињава службена белешка. Ако је потребно да се предузму мере за збрињавање деце или других лица о којима се лице лишено слободе стара одмах се обавештава надлежни Центар за социјални рад.

Лицу лишеном слободе се омогућује право да позове изабраног браниоца, а бранилац по службеној дужности се одређује по списку Адвокатске коморе Крагујевац, уз потпуно поштовање редоследа по списку. Указују да велики број адвоката одбија да приступи из разлога неуредног плаћања за пружене услуге бранилаца по службеној дужности, што додатно отежава рад.

Решење, односно наредба о задржавању лица се доноси најкасније у року од два сата по лишавању слободе, рок задржавања почиње да тече од момента лишавања слободе (по ЗКП и ЗОБС), односно од момента довођења у просторије полиције (по ЗЈРМ). Решење, односно наредба о задржавању се уручује задржаном лицу одмах. Решење о задржавању лица садржи правну поуку, а наредба о задржавању не садржи поуку о правном леку, јер исти није предвиђен.

Лекарски прегледи се обављају увек када лица лишена слободе то затраже и увек након примене мера принуде. Прегледи се обављају у оближњем здравственом центру. Не постоји проблем у вези обављања лекарских прегледа. Лекарски налаз и остала медицинска документација о прегледу се даје лицу лишеном слободе.

Извештај о употреби средстава принуде сачињава се у сваком случају када се примене средства принуде.

Лица којима је задржавање одређено наредбом због прекршаја по ЗОБС и ЗЈРМ у трајању до 12 сати задржавају се у просторијама за полицијско задржавање у ПС Бољевац. Лица којима је задржавање одређено решењем по ЗКП у трајању до 48 сати смештају се у притворској јединици ОЗ Зајечар, у Зајечару, чије задржавање прати и обезбеђује полицијски службеник.

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС

У просторији за полицијско задржавање у седишту ПС Бољевац се смештају лица којима је задржавање одређено наредбом по ЗОБС и решењем по ЗЈРМ, у трајању до 12 сати. Током обиласка просторија није затечено ниједно задржано лице.

Објект у коме је седиште ПС Бољевац је једносратна зграда у добром стању. Простор за време на свежем ваздуху не постоји.

Просторија за полицијско задржавање налази се у приземљу зграде.

Просторија је површине око 3 квадратних метара, висине око 3 м. У просторији је један лежај, чини га дрвена клупа димензија око 1 м x 2, 5 м, има 3 ћебета, која делују чисто. Просторија изгледа уредно и одржавано. Влаге нема. Хигијена је добра. Зидови су окречени у сиво – белу боју. Под је дрвени.

Прозор постоји, димензија је око 1, 30 x 0, 50, прекривен металном плочом са рупама. Не постоји могућност отварања прозора, непријатан мирис се не осећа.

Вештачко осветљење постоји, чини га једна сијалица постављена изнад улазних врата, заштићена металном решетком.

Грејање унутар просторије не постоји.

Целокупна површина просторије за задржавање је покривена видео надзором, са једном камером која је постављена на зиду просторије одмах поред металне решетке којом је заштићена сијалица.

Употреба камера у просторији није назначена.

У ПС Бољевац се задржаним лицима не обезбеђује оброк јер се лица задржавају најдуже до 12 сати.

У просторији за задржавање ПС Бољеваца не постоји дугме електричног звона за позивање дежурних полицијских службеника. Задржана лица су принуђена да полицијске службенике из дежурне собе, која није у непосредној близини просторија за задржавање, позивају лупањем о метална врата, виком или махањем у камеру за видео надзор.

У ПС Бољевац се не води посебна евиденција о обиласцима задржаних лица од стране полицијских службеника.

У просторији не постоји мокри чвор, већ се задржана лица воде у WC који користе и запослена лица. WC чини чуचाвац. Хигијена је добра

У просторији за задржавање не постоји славина за текућу воду за пиће, воду за пиће задржаним лицима по захтеву доноси дежурни полицијски службеник (пластичним флашама или чашама).

УТВРЂЕНО

Постојећа просторија за полицијско задржавање у ПС Бољевац не испуњава важеће стандарде.

РАЗЛОЗИ

Просторије за полицијско задржавање морају бити довољно простране. Морају имати најмање 6 квадратних метара ако су намењене за смештај једног лица, односно најмање 4 квадратна метра по особи ако су намењене за смештај више лица⁴. Размак између зидова просторије мора бити најмање 2 метра, висина од пода до плафона најмање 2,5 метра, а уколико су мањих димензија могу се користити само ако боравак у њима не траје дуже од неколико сати⁵. Просторије морају бити суве и проветрене, мора да постоји доток свежег ваздуха, као и да су осветљене како природним, тако и вештачким светлом, загрејане у складу са климатским приликама, опремљене креветом, душеком и довољним бројем ћебади, са санитарним уређајима, са дугметом електричног звона за позивање дежурног полицијског службеника, са простором за време на свежем ваздуху, са контролом путем видео-надзора и без елемената који у редовном току ствари могу послужити за самоповређивање задржаног лица⁶. У просторијама треба да је обезбеђено коришћење текуће воде за пиће или да се задржаним лицима омогући довољна количина воде за пиће у оригиналној пластичној амбалажи⁷. У просторијама за полицијско задржавање потребно је поставити обавештење да је просторија под видео надзором⁸.

ПРЕПОРУКА

У постојећој просторији за полицијско задржавање у ПС Бољевац неће се спроводити полицијско задржавање.

У ПС Бољевац ће се обезбедити посебна просторија за полицијско задржавање која испуњава важеће стандарде.

УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у књиге задржавања које се воде у ПС Бољевац, нису уочене неправилности.

Извршен је увид у предмет бр. 5/11 задржаног лица С. П. рођеног 26. фебруара 1982. године у Бољевцу. Разлог за задржавање је вожња аутомобила у алкохолисаном стању.

Наредбом о задржавању, одређено је задржавање С. П. дана 20. децембра 2011. године почев од 20 сата и 15 минута, до 21. децембра 2011. године у 08 сата и 10 минута (у трајању од дванаест сати). У Наредби о задржавању и Службеном записнику о задржавању лица наведено је да је дана 20. децембра 2011. године С. П. управљао путничком моторним возилом којом приликом је услед брзине неприлагођене стању и условима пута изгубио контролу над возилом и слетео са пута. Након тога од стране саобраћајне полиције је подвргнут алкотестирању и утврђено је да има 1.65 промила алкохола у организму. У записнику је даље констатовано да лице нема видних телесних повреда, те да је обавештен о разлозима задржавања као и о праву на обавештење

⁴ СРТ, Report to Serbia (2007), стр. 36.

⁵ СРТ, Second General Report (1991), стр. 43.

⁶ Заштитник грађана, Препорука 12 – 2619/ 10; у том смислу и СРТ, Serbia (2007), стр.36.

⁷ Извештај Националног механизма за превенцију тортуре о посети ПУ Јагодина од 12. марта 2012. године.

⁸ Извештај Националног механизма за превенцију тортуре о посети ПС Њуприја од 12. марта 2012. године.

блиског лица, праву на жалбу и праву на лекарску помоћ, али да задржано лице није захтевало лекарску помоћ нити да се неко обавести о задржавању. На самом записнику који је својеручно потписао С. П. наведене су и ствари које су привремено одузете од њега.

Извештај сачинио

Предраг Андрић
Виши саветник
у Стручној служби
Заштитника грађана

ЗАМЕНИК ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА

Милош Јанковић